Studying the Relationship Between the Family's Emotional Climate and Attitude Toward Addiction Among Students

Maliheh Arshi: Assistant professor, department of social work, university of social welfare and rehabilitation sciences, Tehran, Iran. ma.arshi@uswr.ac.ir

Maryam Latifian*: Ph.D student of social work, department of social work, university of social welfare and rehabilitation sciences, Tehran, Iran. maryamlatifian1993@gmail.com

Reyhaneh Asad: M.A student of social work, department of social work, university of social welfare and rehabilitation sciences, Tehran, Iran. Reyhaneh_261@yahoo.com

Fatemeh Sheikholmoloki: Bachelor of social work, department of social work, university of social welfare and rehabilitation sciences, Tehran, Iran. kimia.sheikh@gmail.com

Abstract

Introduction: Addiction is a habit or behavior that is often difficult to leave it. Young people are the main victims of drug abuse; at this age, they are ready to do anything to satisfy their curiosity or their feelings. Therefore, it should be noted that doing necessary interventions to create the right attitude in young people should be started in earlier ages and especially in their families. Accordingly, this study aimed to determine the relationship between the family's emotional climate and attitude toward addiction among students in Tehran universities.

Methods: This study is an analytical-correlation study which studies the relationship between the family's emotional climate and attitude toward addiction. The study population consisted of students in universities which located in Tehran in 2016 (social welfare and rehabilitation sciences university and Shahid Beheshti university). Cluster sampling was used for selecting students. The sample involves 623 persons. To collect the data, Hill Bern family emotional climate questionnaire(1964) and Rafiee's attitude toward addiction questionnaire(2012) were used. Data analysis was done after collecting them by SPSS22 and the use of Pearson, Spearman and logistic regression analysis statistical tests.

Results: Results showed that there is a positive and meaningful relationship between the family's emotional climate and attitude toward addiction. Dimensions of family emotional climate predict 9.7% of the variance changes in the attitude toward addiction. Among the demographic variables, sex, residence situation and marital status had a significant relationship with attitude to addiction and the age, the number of children, employment had no significant relationship with attitude to addiction.

Conclusions: The addiction imposes severe problems in the family and society. In order to reduce addiction, things must be done. It is recommended that comprehensive educational program about drug use and its consequences for different age groups and sectors to be developed especially for the youth and change and reform programs and practical way of looking at addiction prevention must be considered.

Keywords

Family's Emotional Climate

Attitude Toward Addiction

Students

*Corresponding Author

Study Type: Original
Received: 19 May 2017
Accepted: 23 Sep 2018

Please cite this article as follows: Arshi M, Latifian M, Asad R, Sheikholmoloki F. Studying the Relationship Between the Family's Emotional Climate and Attitude Toward Addiction Among Students. Quarterly journal of social work. 2018; 7 (1); 22-28

[Downloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-05]

بررسی رابطه جو عاطفی خانواده و نگرش دانشجویان به اعتیاد

ملیحه عرشی: استادیار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، گروه آموزشی مددکاری اجتماعی، تهران، ایران. ma.arshi@uswr.ac.ir

مریم لطیفیان*: دانشجوی دکتری مددکاری اجتماعی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، گروه آموزشی مددکاری اجتماعی، تهران، ایران. maryamlatifian1993@gmail.com

ریحانه اسد: دانشجوی کارشناسی ارشد مددکاری اجتماعی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، گروه آموزشی مددکاری اجتماعی، تهران، ایران. Reyhaneh_261@yahoo.com

فاطمه شیخ الملوکی: کارشناسی مددکاری اجتماعی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، گروه آموزشی مددکاری اجتماعی، تهران، ایران. kimia.sheikh@gmail.com

واژگان کلیدی

جو عاطفی خانواده

نگرش به اعتیاد

دانشجویان

چکیده

مقدمه: اعتیاد عادت یا رفتاری است که اغلب ترک کردنش مشکل می‌باشد. جوانان اصلی‌ترین قربانیان مواد مخدر هستند زیرا آن‌ها در این سن آمادگی انجام هر کاری را دارند تا کنجکاوی و یا احساسات خود را ارضا نمایند. لذا مداخله‌های لازم برای ایجاد نگرش صحیح در جوان باید از سنین پایین‌تر، به‌خصوص در خانواده آغاز شود. بر همین اساس پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه جو عاطفی خانواده و نگرش به اعتیاد در بین دانشجویان شهر تهران انجام شده است.

روش: پژوهش حاضر از نوع مطالعات پیمایشی-همبستگی (مقطعی) است که رابطه جو عاطفی خانواده و نگرش به اعتیاد را مورد مطالعه قرار داده است. جامعه‌آماری این پژوهش شامل دانشجویان دانشگاه‌های شهر تهران (دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی و دانشگاه شهید بهشتی) در سال ۱۳۹۵ می‌باشد. برای انتخاب دانشجویان از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد. حجم نمونه مورد مطالعه ۶۲۳ نفر برآورد گردید. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های جو عاطفی خانواده هیل برن(۱۹۶۴) و نگرش به اعتیاد رفیعی(۱۳۹۱) استفاده شد. تجزیه‌وتحلیل داده‌ها به کمک نرم‌افزار SPSS22 و بهره‌گیری از آزمون‌های آماری پیرسون وتحلیل رگرسیون چند متغیره انجام گردید.

نتایج: نتایج این پژوهش رابطه مثبت و معناداری بین جو عاطفی خانواده و نگرش به اعتیاد را نشان داد. ابعاد جو عاطفی خانواده ۹/۷٪ از تغییرات واریانس نگرش به اعتیاد را پیش‌بینی کرد. از بین متغیرهای دموگرافیک؛ جنسیت، وضعیت سکونت و وضعیت تاهل با نگرش به اعتیاد رابطه معنادار وجود داشت اما بین سن، تحصیلات، تعداد فرزندان و اشتغال با نگرش به اعتیاد ارتباط معنادار مشاهده نشد.

بحث و نتیجه‌گیری: اعتیاد مشکلات شدیدی به خانواده و جامعه تحمیل می‌کند. لازم است برای کاهش نگرش مثبت جوانان به اعتیاد اقداماتی صورت گیرد. پیشنهاد می‌شود برنامه‌های آموزشی جامع در مورد مصرف مواد مخدر و عوارض آن برای گروه‌های سنی و قشرهای مختلف به‌خصوص جوانان، تدوین شود و برنامه تغییر و اصلاح نگرش به شیوه عملی در برنامه‌های پیشگیری از اعتیاد لحاظ شود.

* نویسنده مسئول

نوع مطالعه: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۲/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۷/۰۱

نحوه استناد به مقاله: ملیحه عرشی، مریم لطیفیان، ریحانه اسد و فاطمه شیخ الملوکی. بررسی رابطه جو عاطفی خانواده و نگرش دانشجویان به اعتیاد. فصلنامه مددکاری اجتماعی، ۱۳۹۷؛ ۷ (۱): ۲۸-۲۲

[Downloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-05]

مقدمه

واژه اعتیاد به معنی عادت کردن و احساس نیاز است. در همین راستا، تعریف سازمان جهانی بهداشت(WHO) بدین شـرح است: وابسـتگی به مواد مخدر، مجموعه‌ای از نشانه‌های جسـمی، رفتاری و روان‌شناختی است که دلالت بر آن دارند که شخص با وجود داشتن مشکلات قابل توجه در رابطه با مصرف مواد، به مصرف آن ادامه می‌دهد و برای رفع این نیاز به انجام رفتارهای مخاطره آمیزی ناگزیر می‌گردد که زندگی اجتماعی و فردی وی را دچار اختلال می‌سازد.(۱) پژوهش‌ها نشان می‌دهد که دامنه سنی معتادان و مصرف‌کنندگان مواد مخدر در سطح جهانی کاهش یافته است. کاهش دامنه سنی مصرف مواد مخدر، بسیاری از نوجوانان و جوانان را در معرض خطر قرار داده و موجب نگرانی‌های وسیعی در سطح جوامع شده است.(۲و۳)

متاسفانه با اینکه انتظار می‌رود تحصیلات دانشگاهی به‌دلیل افزایش سطح آگاهی، توان فکری و موقعیت اجتماعی از عوامل پیشگیری در برابر سو مصرف مواد عمل کند، ولی آمارها گسترش روز افزون سو مصرف مواد در بین دانشجویان همه کشورها را نشان می‌دهد. به‌عنوان مثال راپ و لیزا گزارش کردند که شصت و یک درصد از دانشجویان آمریکایی سـیگار، هشـتاد درصد الکل و پنجاه و چهار درصد داروهای غیر قانونی مصرف می‌کنند.(۴) در ایران نیز شواهد نشان دهنده افزایش مصرف مواد در جوانان و دانشـجویان است.(۵) قصد افراد برای سو مصرف مواد لااقل در اولین دفعات مصـرف، تحت تاثیر نگرش آن‌هـا به مصرف مواد قرار دارد. بنابراین می‌توان گفت یکی از مهمترین اسـتراتژی‌ها در پیشـگیری از اعتیاد، به‌ویژه در نوجوانان و جوانان، تغییر نگرش‌های مثبت و تثبیت نگرش‌های منفی نسـبت به مصرف مواد مخدر است. نگرش یعنی، باورهای فرد در مورد نتیجه و عاقبت هرکار و ارزشی که فرد برای این نتیجه قائل است.(۶)

در همین راسـتا، خانواده به‌عنوان اولین منبع تاثیرگذار و مهمترین نهاد اجتماعی اسـت که در خلال دوران کودکی و نوجوانی، بر تصمیم فرد در انجام رفتارهای مخاطره آمیز، نقش تعیین کننده‌ای ایفا می‌نماید. شـخصیت کودک به رنگ محیـط عاطفی خانواده در می‌آید. تعامل‌های روزمره بین فرزندان با والدین، خود موجب رشـد جسـمانی، هیجانی و شـناختی آن‌ها می‌شود. پاسـخ والدین به نیازها و رفتار فرزندان متفاوت است. این پاسـخ به مزاج، تاریخچه شخصی، موقعیت زندگی فعلی و باورها واهداف فرهنگی آن‌ها بسـتگی دارد. با اینکه رابطه منش والدین با رفتار کودک حقیقت بدیهی و آشکاراست ولی چندی بیش نیست که به اهمیت آن پی‌برده‌اند.(۷،۸و۹)

در این پژوهش از نظریه پیوند اجتماعی بهره گرفته شـده اسـت. هیرشی در این نظریه، بر نقش روابط اجتماعی تمرکز دارد، روابطی که از آن‌ها به‌عنوان پیوندهای اجتماعی یاد می‌کند. در نظریه پیوند اجتماعی، میزان پیوند فرد با خانواده و گروه‌های اجتماعی را در بروز انحراف موثر می‌داند.(۱۰) در بررسی پیشینه این موضوع، نتایج مطالعات حجت(۱۳۹۴)، دلاور(۱۳۸۸)، باقیانی مقدم(۱۳۸۷)، پاشاشـریفی(۱۳۸۹)، گانینگ(۲۰۰۹) و استوارت (۲۰۰۴) نشان داد که همبستگی مثبتـی بیـن رفتار والدیـن و گرایش فرد به اعتیـاد وجود دارد.(۱۱و۱۲) نتایـج مطالعات بوتویـن و گریفین(۲۰۰۷) و سـویجپرس و همکاران(۲۰۰۲) نیز بیانگر این بود که آموزش پیشـگیری از اعتیاد می‌تواند بر آگاهی و نگرش جوانان تاثیر مثبتی داشته باشد.(۱۳و۱۴) تمامی نتایج این پژوهش‌ها بیانگر این است که تاثیر خانواده بر سو مصرف مواد، امری اجتناب ناپذیر است، و نوجوانان و جوانان به‌شدت تحت تاثیر والدین خود قرار دارند.(۱۵،۱۶،۱۷،۱۸و۱۹)

با توجه به ارتباط مولفه‌های خانوادگی با پدیده اعتیاد در بین فرزندان، در این تحقیق سعی شده است رابطه ابعاد مختلف جو عاطفی خانواده با نگرش فرزندان به اعتیاد، یعنی زمینه‌ای که کمتر مورد توجه پژوهشـگران قرار گرفته اسـت بررسی شود. به‌عبارت دیگر هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین جو عاطفی خانواده و نگرش به اعتیاد در بین دانشجویان بود.

روش

جامعه‌آماری این پژوهش توصیفی-تحلیلی از نوع همبسـتگی، شامل دانشجویان شهر تهران می‌شد که در سال ۱۳۹۵ در دانشـگاه علوم بهزیسـتی و توانبخشی، دانشگاه شهید بهشـتی مشـغول تحصیل بودند. برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری در دسـترس از بین کل افراد حاضر به همکاری، اسـتفاده شد. حجم نمونه مورد مطالعه شش صد و بیست و

wnloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-05]

سه نفر برآورد گردید.

معیارهای ورود به پژوهش: افرد مورد مطالعه از دانشجویان دو دانشگاه مذکور و از سلامت روانی لازم برای شرکت در پژوهش و تکمیل پرسشنامه برخوردار باشند.

ابزار پژوهش

برای گـردآوری داده‌ها از پرسشـنامه جو عاطفی خانواده هیل برن(۱۹۶۴)، پرسشنامه نگرش بـه اعتیـاد رفیعـی(۱۳۹۱) و چک لیست مشـخصات دموگرافیک استفاده شد. بدین صورت کـه مجموعه آن‌ها در اختیار اعضـای نمونه قرار گرفت و توسـط آن‌ها پاسخ داده شد.

پرسشـنامه جو عاطفی خانـواده برن: این مقیـاس توسـط هیل بـرن در سـال ۱۹۶۴ به‌منظـور اندازه‌گیـری میـزان مهـرورزی در تعامل‌هـای فرزند-والدین سـاخته شـد و دارای بیسـت مـاده با مقیـاس لیکرت و دارای هشـت مقیاس فرعی است. محبت با سـئوال‌های یک و دو، نوازش با سئوال‌های سـه و چهار، تایید کردن با سئوال‌های پنج و شش، تجربه‌های مشـترک با سئوال‌های هفت و هشـت، هدیه دادن با سئوال‌های نه و ده، تشـویق با سئوال‌های یازده و دوازده، اعتمـاد با سـئوال‌های سـیزده و چهارده و احساس امنیت با سئوال‌های پانزده و شانزده اندازه‌گیـری می‌شـود.(۲۰) ضریـب آلفای کرونباخ به‌دسـت آمده توسـط موسـوی شوشـتری(۱۳۸۱) برابر با ۰/۹۳/۲ و توسـط احمد قدسـی و همکاران(۱۳۹۳) برابر ۰/۸۲/۴ محاسبه شده است. ضریب آلفای کرونباخ در مطالعه حاضر۰/۹۲۶به‌دست آمد.

پرسشنامه نگرش به اعتیاد: این مقیاس توسط رفیعی و علی‌پور در سال ۱۳۹۱ ساخته و رواسازی شده است. ابزار نگرش به مواد با بیست و پنج سئوال در قالب پنج خرده مقیاس تشکیل شده است. عامل اول: تمایل به مواد، عامل دوم: عدم تمایل به مشارکت فعال در پیشگیری از مواد، عامل سوم: باور نادرست به آثار جسمی مواد، عامل چهارم: عدم برخورد فعال با مصرف مواد، و عامل پنجم: باور نادرسـت به شـیوع بالای مصرف مواد، می‌باشـند. در پژوهش رفیعی و علی‌پـور(۱۳۹۱) ضریب آلفای کرونباخ برای عامل اول ۰/۹۲۸، عامل دوم۰/۷۷۶، عامل سـوم۰/۷۳۹، عامـل چهارم۰/۷۲۵ و عامـل پنجم۰/۸۴۳ و بـرای مقیاس کل۰/۸۷۵ محاسبه شد و به‌منظور تناسب داده‌ها برای تحلیل عاملی، از آزمون‌های کایزر، میر، اولکین و کرویت بارتلت استفاده شد. نتیجه آزمون کرویت بارتلـت(χ^2=۵۵۰۸/۰۰۰،P<۰/۰۰۱) و آزمـون کایـزر، میر، اولکین (KMO=۰/۹۰۷) مناسب بودن داده‌ها برای انجام تحلیل عاملی را نشان داد.(۲۱) ضریب آلفای کرونباخ در مطالعه حاضر۰/۸۷۴به‌دست آمد. تجزیه‌وتحلیـل داده‌هـا پس از جمـع‌آوری آن‌ها به کمـک نرم‌افزار SPSS22 و با استفاده از روش‌های نرمال بودن توزیع متغیرها، مقایسه میانگین‌ها، تحلیل واریانس، تحلیل همبسـتگی، تحلیل رگرسیون چند متغیره در صورت برقراری شرایط انجام گرفت. در انجام پژوهش سعی شد ملاحظات اخلاقی لازم در حین انجام پژوهش از قبیل محرمانه نگه داشتن اطلاعات، کسب رضایت آگاهانه و عدم تحمیل هر گونه آسیب و ضرر جسمی و مالی به آزمودنی‌ها رعایت گردد.

یافته‌ها

بر اسـاس یافته‌های این پژوهش، میانگین سنی پاسـخگویان ۲۱/۶۴ و دامنه سنی آن‌ها بین هجده تا چهل و هفت سال می‌باشد. میانگین نمره جو عاطفی خانواده در این افراد ۶۰/۴۵ و انحراف معیار آن ۱۲/۰۶ است. میانگین نمره نگرش به اعتیاد در افراد ۵۱/۷۸ و انحراف معیار آن ۱۳/۳۴ بود و همچنین میانگین نمرات ابعاد نگرش به اعتیاد به‌ترتیب در عامل اول(تمایل به مواد)۱۸/۳۲، عامل دوم(عدم تمایل به مشارکت فعال در پیشگیری از مواد)۱۲/۱۱، عامل سوم(باور نادرست به آثار جسـمی مواد)۶/۸۱، عامل چهارم(عدم برخورد فعال با مصرف مواد)۷/۷۲ و عامل پنجم(باور نادرسـت به شیوع بالای مصرف مواد)۶/۷۹ به‌دست آمد.

برای بررسـی رابطه ابعاد جو عاطفی خانواده با نگرش به اعتیاد در دانشجویان شهر تهران از آزمون همبستگی پیرسون اسـتفاده شد. نتایج به‌دسـت آمده در جدول شماره دو گزارش شده است و نشـان می‌دهد که بین جو عاطفی خانواده و نگـرش به اعتیاد رابطه مثبت و معناداری وجـود دارد.(P<۰/۰۰۱،r=۰/۲۴۸) همچنین بین نگرش به اعتیاد و ابعاد جو عاطفی خانواده به تفکیک رابطه مثبت و معنادار مشـاهده شـد. در جدول شماره سه همبستگی متغیرهای دموگرافیک با جو عاطفی خانواده و نگرش به اعتیاد گزارش شـده اسـت، همانطور که ملاحظه می‌شود از بین متغیرهای دموگرافیک؛

wnloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-05]

جدول(۲) ضریب همبستگی درونی متغیرهای پژوهش

ردیف	متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
۱	محبت	-											
۲	نوازش	۰/۶۸۸**	-										
۳	تایید کردن	۰/۵۹۴**	۰/۵۹۸**										
۴	تجربه‌های مشترک	۰/۵۴۵**	۰/۵۴۲**	۰/۵۹۸**	-								
۵	هدیه دادن	۰/۵۵۴**	۰/۵۷۴**	۰/۵۲۱**	۰/۵۶۱**	-							
۶	تشویق	۰/۵۸۲**	۰/۵۱۵**	۰/۵۷۳**	۰/۵۴۶**	۰/۶۰۱**	-						
۷	اعتماد	۰/۴۵۹**	۰/۳۹۰**	۰/۵۴۲**	۰/۴۶۹**	۰/۴۸۸**	۰/۶۵۳**	-					
۸	احساس امنیت	۰/۶۳۴**	۰/۴۷۹**	۰/۵۲۷**	۰/۴۸۳**	۰/۵۴۰**	۰/۶۴۰**	۰/۵۹۴**	-				
۹	رابطه پدر فرزندی	۰/۷۵۶**	۰/۷۲۱**	۰/۷۳۰**	۰/۷۱۸**	۰/۷۳۴**	۰/۷۷۵**	۰/۶۹۴**	۰/۶۹۷**	-			
۱۰	رابطه مادر فرزندی	۰/۷۳۹**	۰/۷۱۷**	۰/۷۳۵**	۰/۶۹۹**	۰/۷۱۱**	۰/۷۲۸**	۰/۶۴۷**	۰/۷۴۱**	۰/۷۱۰**	-		
۱۱	جو عاطفی خانواده(نمره کل)	۰/۸۰۹**	۰/۷۷۷**	۰/۷۹۲**	۰/۷۶۷**	۰/۷۸۲**	۰/۸۱۴**	۰/۷۲۶**	۰/۷۷۶**	۰/۹۳۳**	۰/۹۱۶**	-	
۱۲	نگرش به اعتیاد	۰/۲۶۰**	۰/۱۳۶**	۰/۱۶۲**	۰/۱۵۹**	۰/۱۴۶**	۰/۲۲۲**	۰/۲۶۶**	۰/۲۲۳**	۰/۲۱۸**	۰/۲۴۳**	۰/۲۴۸**	-

**ارتباط در سطح ۰/۰۱ معنادار است. | *ارتباط در سطح۰/۰۵ معنادار است.

جدول(۳) همبستگی متغیرهای دموگرافیک با جو عاطفی خانواده و نگرش به اعتیاد

متغیر		جو عاطفی خانواده	نگرش به اعتیاد
جنسیت	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۱۴۴**	۰/۱۸۴**
	سطح معناداری	P<۰/۰۰۱	P<۰/۰۰۱
سن	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۰۵۸	-۰/۰۰۹
	سطح معناداری	۰/۱۴۶	۰/۸۱۹
مقطع تحصیلی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۰۴۶	-۰/۰۴۳
	سطح معناداری	۰/۲۵۱	۰/۲۷۹
تعداد فرزندان خانواده	ضریب همبستگی پیرسون	-۰/۰۶۸	-۰/۰۰۳
	سطح معناداری	۰/۰۸۹	۰/۹۳۵
وضعیت سکونت	ضریب همبستگی پیرسون	-۰/۰۲۸	-۰/۱۱۳**
	سطح معناداری	۰/۴۹۰	۰/۰۰۵
وضعیت اشتغال	ضریب همبستگی پیرسون	-۰/۰۵۹	-۰/۰۳۲
	سطح معناداری	۰/۱۴۰	۰/۴۱۹
وضعیت تاهل	ضریب همبستگی پیرسون	-۰/۰۵۴	۰/۰۸۷*
	سطح معناداری	۰/۱۷۵	۰/۰۲۹

**ارتباط در سطح ۰/۰۱ معنادار است. | *ارتباط در سطح۰/۰۵ معنادار است.

جدول(۱) مشخصات دموگرافیک

ویژگی‌های شرکت‌کنندگان		فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	مذکر	۱۵۲	۲۴/۴
	مونث	۴۷۱	۷۵/۶
سن	۱۸-۲۰	۳۱۲	۵۰/۱
	۲۱-۲۵	۲۴۶	۳۹/۵
	۲۶ و بیشتر	۶۵	۱۰/۴
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۵۱۴	۸۲/۵
	کارشناسی ارشد	۸۴	۱۳/۵
	دکتری	۲۵	۴
تعداد فرزندان خانواده	۱و۲	۲۱۱	۳۳/۹
	۳و۴	۲۷۴	۴۴
	بیشتر از۴	۱۳۸	۲۲/۲
وضعیت سکونت	با خانواده	۲۶۴	۴۲/۴
	به تنهایی	۱۲	۱/۹
	با دوستان	۲	۰/۳
	خوابگاه	۳۴۵	۵۵/۴
وضعیت اشتغال	بیکار	۵۳۳	۸۵/۶
	شاغل	۹۰	۱۴/۴
وضعیت تاهل	مجرد	۵۴۳	۸۷/۲
	متاهل	۸۰	۱۲/۸

جدول(٤) نتایج تحلیل رگرسیون جهت بررسی رابطه بین ابعاد جو عاطفی خانواده و نمره کل نگرش به اعتیاد

متغیر پیش‌بین	S.E	β	t	p
مقدار ثابت	۲/۷۲	--	۲۸/۰۹۲	p<۰/۰۰۱
محبت	۰/۳۹۹	۰/۲۴۵	۴/۴۸۰	p<۰/۰۰۱
نوازش	۰/۳۲۴	-۰/۱۱۰	-۲/۰۷۲	p<۰/۰۰۱
اعتماد	۰/۳۱۹	۰/۱۹۶	۴/۵۴۵	p<۰/۰۰۱

$p<۰/۰۰۱$ ،$F=۲۳/۲۳۵$ ،$AdjR^2=۰/۰۹۷$ ،$R=۰/۳۱۸$

جنسیت و وضعیت تاهل با نگرش به اعتیاد رابطه مثبت و معنادار و وضعیت سکونت با نگرش به اعتیاد رابطه معکوس و معنادار داشتند. همچنین بین جنسیت با جو عاطفی خانواده رابطه مثبت و معنادار مشاهده شد. اما بین سن، مقطع تحصیلی، تعداد فرزندان خانواده، وضعیت سکونت، وضعیت اشتغال و وضعیت تاهل با جو عاطفی خانواده نیز ارتباط معناداری مشاهده نشد.

مطابق جدول شماره چهار جهت بررسی رابطه بین ابعاد جو عاطفی خانواده (محبت، نوازش، تایید کردن، تجربه‌های مشترک، هدیه دادن، تشویق، اعتماد و احساس امنیت) به‌طور همزمان با نمره کل نگرش به اعتیاد از تحلیل رگرسیون خطی گام‌به‌گام(Stepwise) استفاده شد. با توجه به نتایج به‌دست آمده مشخص شد که سه بعد محبت، نوازش و اعتماد در مدل باقی مانده و سایر ابعاد جو عاطفی خانواده از مدل خارج شدند. با توجه به ضریب تعیین به‌دست آمده حدود ۹/۷٪ از تغییرات نمره کل جو عاطفی خانواده ناشی از سه متغیر باقیمانده در مدل رگرسیون می‌باشد. مدل رگرسیون اجرا شده از برازش قابل قبول برخوردار بود.(f=۲۳/۲۳۵،P<۰/۰۰۱)

بحث و نتیجه گیری

نتایج این پژوهش وجود رابطه مثبت و معنادار بین جو عاطفی خانواده و نگرش به اعتیاد در بین دانشجویان شهر تهران را نشان داد. همچنین یافته‌های پژوهش نشان داد بین جنسیت، وضعیت سکونت و وضعیت تاهل با نگرش به اعتیاد رابطه معناداری وجود دارد در حالی که بین سن، تعداد فرزندان خانواده، تحصیلات و وضعیت اشتغال با نگرش به اعتیاد ارتباط معناداری مشاهده نشد. همچنین بین ابعاد جو عاطفی خانواده به تفکیک؛ محبت، نوازش، تایید کردن،

wnloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-05]

تجربه‌های مشترک، هدیه دادن، تشویق، اعتماد و احساس امنیت با نگرش به اعتیاد رابطه معناداری وجود داشت. یافته‌های مربوط به معناداری ارتباط ابعاد جو عاطفی خانواده با نگرش به اعتیاد با نتایج به‌دست آمده ازمطالعات حجت(۱۳۹۴)، دلاور(۱۳۸۸)، باقیانی مقدم(۱۳۸۷)، پاشاشریفی(۱۳۸۹)، گانینگ (۲۰۰۹)، استوارت(۲۰۰۴)، بوتوین و گریفین(۲۰۰۷) و سویچرس(۲۰۰۲) همسو است. در هریک از این مطالعات به نقش خانواده و روابط خانوادگی بر نگرش افراد به اعتیاد تاکید شده و نتایج این مطالعات نشان داده است که همبستگی مثبتی بین رفتار والدین و گرایش فرد به اعتیاد وجود دارد و نوجوانان و جوانان به شدت تحت تاثیر والدین خود قرار دارند. این تحقیقات نشانگر آن است که جوانان در خانواده‌هایی که رفتار والدین با فرزندانشان همراه با بی‌توجهی، بی‌محبتی و خشونت آمیز بوده، و رابطه عاطفی بین آن‌ها وجود نداشته است، خواستار جبران این کمبودها با دوستان خود و یا هر چیز دیگری هستند. یافته‌های این پژوهش با نظریه پیوند اجتماعی هیرشی هم‌راستا است. چرا که از دیدگاه این نظریه خانواده و ارتباطات خانوادگی یکی از عوامل موثر در گرایش فرد به انحرافاتی از جمله اعتیاد است و با تقویت ارتباطات خانوادگی می‌توان از میزان گرایش نوجوانان و جوانان به اعتیاد کاست. تغییر نگرش، مرحله پیش نیاز بروز هر رفتار بهداشتی است. لذا با ایجاد تغییر مثبت در جوان می‌توان انتظار رفتارهای بهداشتی مناسب را نیز از وی داشت. با توجه به اینکه گرایش به اعتیاد با اختلافات درون خانواده ارتباط تنگاتنگی دارد، پیشنهاد می‌شود افراد جامعه مخصوصا خانواده‌ها از مصرف مواد مخدر آگاه شوند و از آموزش‌های لازم در خصوص تاثیر شرایط خانواده در عملکرد فرزندان بهره ببرند. همچنین برنامه تغییر و اصلاح نگرش به شیوه عملی در برنامه‌های پیشگیری از اعتیاد از طرف سیاست‌گذاران تنظیم شود.

محدودیت‌ها

این پژوهش با محدودیت‌هایی از قبیل کمبود منابع علمی قابل دسترس، نبود کار مشابه در این زمینه وعدم همکاری تعداد زیادی از دانشجویان مواجه بوده است. در این پژوهش به‌منظور زمینه‌یابی از پرسشنامه استفاده گردید، درنتیجه ممکن است برخی از افراد از ارائه پاسخ واقعی خودداری کرده و پاسخ غیرواقعی داده باشند. همچنین این پژوهش به‌صورت مقطعی انجام شده است، لذا نتیجه‌گیری درباره علیت را دشوار می‌سازد. این مطالعه بر روی دانشجویان دانشگاه‌های علوم بهزیستی و توانبخشی و شهید بهشتی انجام شده و قابلیت تعمیم به کل جامعه را ندارد.

پیشنهادات

این مطالعه، انجام اقداماتی از قبیل آموزش به خانواده‌ها در خصوص نحوه برخورد با نوجوانان و جوانان، آگاه‌سازی اعضای خانواده در خصوص بالابردن کیفیت جو عاطفی خانواده و انجام پژوهش‌های تحلیلی قوی برای فراهم‌آوری پایه علی با توجه به یافته‌های پژوهش، انجام مطالعه مقایسه‌ای با دیگر شهرها، انجام مطالعه کیفی و مقایسه آن با نتایج پژوهش کمی وانجام مطالعات مداخله‌ای در این زمینه را پیشنهاد می‌نماید.

منابع

References:

1.Solhi M, Abolfathi M. The effect of education about prevention of addiction through health belief model (HBM) on knowledge and perceptions of high school students in Saveh. Iranian Journal of Health Education and Health Promotion. 2013;1(2):31-40; [persian].

2.Doweiko H. Concepts of chemical dependency: Nelson Education; 2011.

3.McCrady BS, Epstein EE. Addictions: A comprehensive guidebook: Oxford University Press; 2013.

4.Rupp P, Lisa L. Handbook of preventing interventions for Adolescents. New York: John Wiley; 2004.

5.Iran Drug Control Headquarters. Importance and necessity of addiction and its prevalence rate in the country. 2007.

6.Afifi M. Positive health practices and depressive symptoms among high school adolescents in Oman. Singapore medical journal. 2006;47(11):960; [persian].

7.Brazelton TB, Cramer BG. The earliest relationship: parents, infants and the drama of early attachment: Karnac books; 1991.

wnloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-05]

8.Cook GA, Roggman LA, Boyce LK. Fathers' and mothers' cognitive stimulation in early play with toddlers: Predictors of 5th grade reading and math. Family Science. 2011;2(2):131-45.
9.M Solis J, M Shadur J, R Burns A, M Hussong A. Understanding the diverse needs of children whose parents abuse substances. Current drug abuse reviews. 2012;5(2):135-47.
10.Hirschi T. Causes of DelinquencyUniv. of California press, Berkeley; 1969.
11.Gunning M, Sussman S, Rohrbach LA, Kniazev V, Masagutov R. Concurrent predictors of cigarette and alcohol use among US and Russian adolescents. Journal of drug education. 2009;39(4):385-400.
12.Fals-Stewart W, Fincham FD, Kelley ML. Substance-abusing parents' attitudes toward allowing their custodial children to participate in treatment: a comparison of mothers versus fathers. Journal of Family Psychology. 2004;18(4):666.
13.Botvin GJ, Griffin KW. School-based programmes to prevent alcohol, tobacco and other drug use. International review of psychiatry. 2007;19(6):607-15.
14.Cuijpers P, Jonkers R, De Weerdt I, De Jong A. The effects of drug abuse prevention at school: the 'Healthy School and Drugs' project. Addiction. 2002;97(1):67-73.
15.Bahraini-Borujeni M, Ghaedamini Haroni G, Saedzadeh H, Sepehri-Borujeni K. Examination of the four effectiveness methods of preventive from drug abuse on changing attitude towards drug abuse in the high schools boys. Journal of Shahrekord University of Medical Sciences. 2014;16(2):43-51; [persian].
16.Walter HJ, Vaughan RD, Cohall AT. Risk factors for substance use among high school students: Implications for prevention. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry. 1991;30(4):556-62.
17.BAGHIANI MM, FAZEL PS, Rahai Z. A comparison of addicts and non-addicts viewpoint on causes of tendency to addiction. 2008:40-8; [persian].
18.Hojjat, Azadi, ziara, Khalili N, Hatami, Rezaei. Effectiveness of group cognitive therapy about opium addict complications on attitude of adolescents with drug dependent parents. 2015;22(4):349-58; [persian].
19.Sharifi P, Rezaiee. The relationship between attitude to unsafe drugs with family. Psychological research. 2010;1(2):77-86; [persian].
20.Ghodsi A, Sarihi N, Aghayoisefi A. Relationship between achievement motivation and earlymaladaptive schemas and family emotional ambiance. Journal of Applied Psychology. 2015;8(4):4-32; [persian].
21.Rafiee H, Alipour F. Construction and validated questionnaire youth attitudes to drug. Social Welfare Quarterly. 2012;15(57) ; [persian].

wnloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-05]